

The forms of methodological work are theoretical and practical seminars, conferences, methodological meetings, mutual observing and analysing, methodical workshops, periodicals, magazines, webinars, etc.

Key words: *speech environment, developing-speech environment, methodological guidance, institution of preschool education, model.*

УДК: 373.3.016:81-028.31

DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.224-231

*Мар'яна Гордійчук, Тетяна Колтунович
Mariana Hordiichuk, Tetiana Koltunovych*

МЕТОДИКА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

METHOD OF COGNITIVE ACTIVITY INTENSIFICATION IN THE CONTEXT OF THE PROBLEM OF PRESCHOOL CHILDREN'S SPEECH DEVELOPMENT

У класичній і сучасній лінгводидактичній науці рівень мовлення вважається одним із основних показників розумового розвитку дитини, проте в сучасній методиці особливості усвідомлення дошкільниками мовної дійсності, зокрема потенційні можливості їхнього мовленнєвого розвитку на кожному віковому етапі, вивчено недостатньо. Дослідження зазначеної проблеми, без сумніву, важливе як для загального мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку, так і для їхньої підготовки до систематичного навчання в школі. У процесі оволодіння дітьми дошкільного віку навичками зв'язного мовлення важливу роль відіграє практичне засвоєння ними граматики та вміння оперувати словами, що належать до певного лексико-граматичного розряду відповідно до завдань комунікації.

Ключові слова: *мовленнєвий розвиток дошкільника, психолого-педагогічний супровід художньої діяльності дітей дошкільного віку, спільна змістова діяльність, словесна творчість дошкільника.*

Упродовж усього дошкільного віку головним інструментом виховання дитини є слово як найважливіший важіль збереження соціальної традиції, а художнє слово, на нашу думку, неодмінно підсилює його значимість. Тому ми рекомендуємо використовувати художні твори, у яких змальовано позитивну парадигму виховання словом із метою підсилення соціально-значимих понять як одвічно цінних: материнство (В. Сухомлинський “Найгарніша мама”), родина (Т. Шевченко “Садок вишневий”), героїство (українська народна казка “Два Івани”), праця (В. Сухомлинський “Я вирощу внучку, дідусю”), радість (В. Байкова “Казочка про зажурений шланг”), допомога (М. Стельмах “Колосок до колоска”), слухняність батькам (К. Ушинський “На що тобі?”, В. Струтинський “Жива казка”) тощо. Не можна не згадати серйозну роль малих фольклорних жанрів у цьому аспекті означених тем.

Наочні приклади дорослої та дитячої співтворчості науковці використовували художні твори для дітей, як оповідання Ігоря Калинця “Хлопчик-Фігурка” та анімаційна версія за сюжетом оповідань Е. Успенського “Крокодил Гена та його друзі”. Вихователі та батьки за умови раціональної координації визнали наявність у цих творах, написаних начебто з позиції дитини, сентенції, які суттєво допомогли їм зрозуміти своїх вихованців.

Пропонувалося залучення батьків до літературних вікторин, складання буріме за сюжетами художніх творів для дітей як розваг із метою приближення до дитячих інтересів та розуміння того задоволення, яке виникає під час сумісної словотворчості.

У результаті спостереження за поведінкою дітей у книжковому куточку, як у зоні самостійної художньої діяльності дошкільників, вважаємо цілком правомірним продовжувати психолого-педагогічний супровід цієї діяльності у формі консультацій дітей вихователями. На нашу думку, в дошкільному віці процесом узаємодії дошкільників із книгами, в будь-якому випадку, потрібно керувати, але за законом балануючої дієвої допомоги, бо за словами Є. Фльоріної, “пасивне керівництво... так само як і активне, але помилкове керівництво дають небажану реакцію спаду інтересу” [6, с. 12].

Отже, розглядати питання виховання інтересу до змісту художнього твору в дітей дошкільного віку необхідно з чітким розумінням того, що і батьки, і вихователі ЗДО несуть відповідальність за створення умов для спільної змістовної діяльності: співтворчості, співрозмірковування, спільного читання художніх творів як чинників виховування позитивних дитячих інтересів. Задля оптимального протікання цих конструктивних процесів у життєдіяльності дошкільників вважаємо за раціональне спонукати батьків і вихователів ЗДО до взаємної координації дій.

Ефективність процесу виховання дітей дошкільного віку з придбанням належного соціокультурного досвіду, який характеризується паралельним ушляхетненим розвитком емоцій, нахилів, інтересів убачаємо у синергетичності впливів родини та ЗДО. Для реалізації означеної ідеї вважаємо за необхідне створення умов:

- єдиний соціокультурний контекст виховання і спілкування в ЗДО та в сім'ї, розгляд дитячих інтересів з урахуванням чинників соціального та полікультурного середовища (родина, ЗДО, культурно-просвітницькі установи);
- забезпечення вихователя соціокультурним інструментарієм;
- різноманітні форми та зміст занять із використанням фонду дитячої літератури.

У дитячу українську літературу, як і в літературу загалом, Леся Українка увійшла зі своїми темами й образами, з власним голосом, оригінальним почерком. Її поезії для дітей характеризує передусім уміння передати те відчуття радості, яке виникає в дитини, коли вона пізнає навколишній світ. Позитивні емоції в процесі такого пізнання формують у дитини-дошкільника пізнавальну мотивацію, яка і сприяє розвитку особистості.

Поетеса у своїх віршах змальовує картини рідної природи, навчає бачити прекрасне в ній, багатство її барв і яскравість їх, відчувати багатоголосся її, помічати безліч звукових відтінків і тонів, різноманітних шумів. Письменниця фіксує увагу і на різноманітності тих почуттів, які виникають внаслідок спостережень над природою [2]. Її твори дійсно сприяють розвитку естетичних смаків та емоцій дошкільників. Тому діти і люблять твори Лесі Українки.

Ознайомлення дошкільників із творами Лесі Українки передбачено програмою “Малюємо”.

Про досягнення певного рівня психічного розвитку дитини свідчать новоутворення віку. Так, уява є центральним психологічним новоутворенням дітей дошкільного віку. Якщо проаналізувати Державні програми навчання і виховання дітей дошкільного віку, то уваги цьому психічному процесу приділяється якнайменше. Традиційно складена і традиційно чинна у нас система дошкільного виховання і навчання фактично не містить у собі (або містить у недостатньому ступені) спеціальних заходів, спрямованих на послідовний і стематичний розвиток у дітей уяви. В цих умовах їх уява розвивається в основному лише стихійно і в результаті, як правило, не досягає високого, а нерідко навіть і задовільного рівня свого розвитку.

Причиною такої ситуації є складність самого процесу розвитку уяви. І, як зазначає О. Кравцова, уяві неможливо навчити так само, як ми навчаємо дітей складати числа або дізнаватися літери.

Основним і найбільш радикальним засобом виходу з цього положення, звичайно ж, є зміна змісту і методів навчання, їх спеціальна орієнтація на розвиток у дітей здатності до творчості.

Одним із часткових, доступних способів зміни описаної ситуації є цілеспрямований розвиток уяви дітей у ході спеціально організованих у межах дошкільного закладу ігрових занять, спрямованих на розвиток особистості дитини-дошкільника та її уяви.

Розглянемо, як можна засобом художнього слова сприяти розвитку особистості дитини, мовлення та розвитку її уяви, як одного з новоутворень дошкільного віку.

Так, наприклад, під час ознайомлення дітей із віршем “Вишеньки”, можна запропонувати:

- Намалювати віршик.
- Описати за уявою образи персонажів.
- Уявити, що буде потім.
- Виготовити з паперу або покидькового матеріалу дерево вишні, або сімейне дерево.
- Зобразити міміку та жести дітей.
- Розіграти етюд за віршем.
- Уявити себе деревом і передати його думки і почуття.
- Назвати, як можливо більше шляхів використання вишень людиною.
- Назвати якнайбільше слів для опису вишеньок.
- Назвати, які фрукти схожі на вишеньки.
- Придумати казку про вишні.

Запропонувати пограти в гру “Уяви собі...”, “... якби раптом ожили усі фруктові дерева: груша, слива, яблуня, вишня та ін. Що б вони тобі сказали?” – кажете ви дитині, пропонуючи пограти в гру “Уяви собі...”. У відповідь на ваше питання малюк повинен придумати, що ж таке важливе могли б сказати йому дерева. Ідеї можуть бути найнеймовірніші і найсмішніші (за І.А. Барташніковою, О.О. Барташніковим) [4].

Пограти в гру “Я – листочок”.

Як ви думаєте, яка зараз пора року?

Подивитися у віконце – скільки красивих листочків. І жовтих, і зелених, і червоних! А хотіли б ви зараз побути красивими листочками? Ну, тоді давайте перетворимося на різнокольорові листочки.

Закрийте очі. Я рахую: “Раз, два, три”. Ось ви і листочки. Хто жовтий листочок, хто червоний, а хто зелений. Живуть наші листочки на могутньому дереві.

Ось яке могутнє дерево!

Осінь сонечко пригріває, листочкам дуже приємно.

Але раптом подув сильний вітер, і всі листочки задзвеніли пісеньку: “Дме, дме вітер, дме-задуває, жовті листочки з дерева зриває і...”

Від сильного вітру листочки один за іншим стали падати на землю. Падають листочки на землю плавно, нечутно. Лягли на землю і відпочивають. А вітер тут як тут, знову підхопив листочки і підганяє їх, підганяє, листочки знову задзвеніли свою пісеньку: “...І летять листочки, кружляють по доріжці, падають листочки прямо до нас під ніжки”.

Наші листочки шарудять від вітру.

І опинилися листочки на веранді дитячого садка.

Забилися вони в кут веранди, щоб вітер їх не знайшов.

І так на веранді заснули.

А нам, дітки, пора повертатися в групу.

Закрийте всі очі, я рахую до трьох, і ви розплющете очі: “Раз, два, три”.

Проведена робота показала, що дітям набагато цікавіше створювати щось нове, оригінальне (казки, поробки, малюнки), ніж відтворювати раніше сприйняте. Така діяльність хоча і є цікавою, але ж вона одночасно являється і важкою для дитини. Дуже часто діти намагаються передати уже відомий зміст, навіть не змінюючи його. Однією з причин такого явища є недосконалість системи освіти, коли дитина вважає правильною ту відповідь, яку повторила за вихователем.

Продовжуючи ознайомлювати старших дошкільників з творчістю відомої поетеси, можна запропонувати прослухати вірш “Тиша морська”. Після цього запропонувати дітям:

- Намалювати віршик.
- Описати за уявою настроїв людини в човні.
- Виготовити з паперу або покидькового матеріалу човен, морське дно тощо.

- Зліпити морського птаха, якого не існує в природі.
- Розмалювати футболку.
- Виготовити морську листівку.
- Домалювати незакінчений малюнок.
- Показати за допомогою жестів і міміки сонце, море, хмари, небо, човен, хвилю, стежку.
- Уявити себе човником (сонцем, морем, хмарою, небом) і передати його думки і почуття.
- Розіграти етюд за віршем.
- Назвати, як можливо більше слів про море (яке воно?).
- Послухати черепашку і уявити себе на морі. Назвати, які почуття охоплюють.
- Запропонувати придумати казку про море тощо.
- Провести гру “Чайки”
 - Діти, уявіть собі, що ви – чайки.

Закрийте очі і сядьте – чайки сидять у гніздечках і сплять. Ось пригріло тепле весняне сонечко, і пташки прокинулися, розправили крильця, пір'їнки, потягнулися.

Змахнули крильцями і полетіли у блакитне небо. Літали пташки над морями, берегами і втомилися, опустили на травичку біля струмочка, попили водички.

Знову чайки полетіли й опустили на пташиний двір.

Клюнули зерняток і стали розглядати мешканців пташиного двору. А у дворі кого тільки немає: і важний-преважний індик, і гордий півень, і кури-хохотушки, і качата неслухняні, і качечка-кряква, і гусак-задирака.

Погостювали чайки у них і полетіли додому назад.

А сонечко вже сідати стало, небо потемніло, пташки всілися знову у гніздечка, склали свої крильця і заснули.

– А зараз відкриємо очки і знову станемо дітьми і намалюємо того, кого бачили на пташиному дворі (за О. Аляб'євою) [1].

Ознайомлюючи дітей з твором Лесі Українки “Мамо, іде вже зима”, вихователь також може використовувати безліч ігор і завдань, які б сприяли розвитку уяви дитини.

- Намалювати віршик.
- Виготовити об'ємну аплікацію “Зимові розваги”.
- Описати за уявою образи персонажів.
- Уявити, що буде з птахами взимку.
- Придумати якнайбільше способів допомоги птахам.
- Виготовити з паперу або покидькового матеріалу птахів.
- Виготовити зимову листівку і прикрасити її.
- Зобразити мімікою та жестами голодних і змерзлих пташенят.
- Розіграти етюд за віршем.
- Уявити себе пташкою і передати її почуття.
- Придумати казку про зимових птахів.
- Запропонувати пограти в гру “Винахідник”.

Ця гра – для навчання способу переформулювання. Матеріалом для гри можуть бути різноманітні предмети. Ви вибираєте з них один і просите малюка назвати якнайбільше варіантів, для чого цей предмет можна використати, щоб допомогти птахам узимку. При цьому зверніть увагу дитини на те, що в цій грі можна, і навіть потрібно, виходити за рамки звичайного (традиційного) застосування предметів і вигадувати щось незвичайне [4, с. 18].

Аналогічно, і не менш цікаво можна використовувати в роботі з дошкільниками для розвитку уяви й особистості загалом інші твори відомої української поетеси Лесі Українки.

Таким чином, і вірші, і казки, пропоновані Лесею Українкою своїм маленьким читачам, задумані були не тільки для розваги, а мали розвивати увагу, логіку, пам'ять, уяву дошкільників.

Отже, не загмарювати живої, безоглядної дитячої віри в дивосвіт, відкривати перед дитиною життєдайні фольклорні джерела, будити в ній творчі початки, провокувати могутній

поштовх фантазії – у цій поетизації дитячої душі - глибокий сенс педагогіки Лесі Українки, який ми ще маємо досягнути. Ми впевнились, що поетичні твори поетеси, написані для дітей, сповнені радістю, оптимізмом, любов'ю до життя, навчають добру. Ліричний світ цих поезій надзвичайно образний, з відчутними народно-поетичними мотивами.

Майже у всіх віршах Леся Українка так чи інакше зображує природу - завжди з любов'ю, яскравими, соковитими барвами. Багато віршів присвячені порам року, і у цих творах будь-який час ввижається по-своєму гарним. Замилування рідною природою чергується з гордістю за Батьківщину з її славетним минулим, гарною співучою мовою, добрим народом.

Видатні педагоги минулого наголошували на величезній ролі художнього слова в навчанні дітей. Так, дослідниця дошкільної та початкової ланок освіти Софія Русова зазначала, що джерелами для навчання слугують народна поезія і найкращі літературні твори, у яких широко подана краса словесної форми й різноманітних словесних комбінацій.

У поезії, у творчості найкращих письменників мова виявляє свою найбільшу силу; один-два рядки поезії часто викликають більше думок, ніж великий науковий трактат [2, с. 247].

Роботу з різноманітними мовними засобами С. Русова вважала невіддільною від роботи над розвитком мислення і творчості, вказуючи на те, що "...знання різних словесних форм, конструкція речень, вживання якогось слова, виразу – все це розвиває думку учня, викликає його словесну творчість, його панування над цими формами. Іде без перерви процес від окремого до загального, ідуть різні порівняння, вибір найправильніших виразів, ціла низка логічних операцій, вправ у праці мислення і зміцнення сили розсудку" [2, с. 247].

Книжки пояснюють дітям світ. Життя не зупиняється ні на мить, і, звертаючись до книги, дитина багаторазовим перечитуванням творів може досягти сприйманням, розумом, почуттям, його мінливість і різнобарвність. Молодші учні можуть усвідомити також найскладніші речі, якщо письменник говорить з ними доступною та образною мовою. Чим глибші й абстрактніші ідеї, які треба донести до серця і розуму дитини, тим доступнішими й емоційнішими мусять бути мова та образи твору.

Водночас, українська мова виконує дві найважливіші функції – є засобом розвитку особистості й засобом пізнання та спілкування. Відомо, що розвиток людини відбувається в розумовому й емоційному планах.

Дослідження дошкільної ланки освіти засвідчують, що художнє слово є ефективним засобом розширення кола дитячих уявлень про природу й довкілля, збагачення запасу різногалузевих знань, а також морального та емоційно-ціннісного розвитку. Водночас, будь-який літературний твір – фольклорний чи авторський – має стимулювати мовленнєву й інтелектуальну активність дитини, її мислення та уяву, бути для маленького читача (слухача) об'єктом цілеспрямованих спостережень, елементарного аналізу, творчих дій.

Покажемо це на прикладі авторських казок, у яких педагог і літератор Василь Олександрович Сухомлинський майстерно пов'язує образи природи з найтоншими переживаннями дитячої душі [1]:

Блакитні журавлі

Зоя вийшла сьогодні з дому радісна, весела. Вчора ввечері тато і мама довго сиділи біля її ліжка, розповідали казки. А коли їй захотілося спати, – поцілували і сказали:

– Хай присниться ясне сонечко тобі, доню.

Зої снилося ясне сонечко.

А її однокласник Дмитрик прийшов із дому сумний і задумливий. Учора ввечері тато й мама сварилися. Мама плакала. Дмитрикові довго не спалося. Коли він заснув, побачив уві сні заплакані матусині очі.

Ідуть на прогулянку Зоя і Дмитрик. Зоя щось весело щебече, а Дмитрик ніяк не второпає, про що вона розповідає.

Аж тут Зоя гукає:

– Дивись, журавлі! Весна наступає. Які ж вони гарні – блакитні журавлі! Бачиш, Дмитрику? Блакитні.

– Не блакитні, а сірі... – тихо каже Дмитрик.

– Та ні! Блакитні! – захоплено повторює Зоя.

Вони підійшли до виховательки. Зоя хвалиться:

– Коли ми вийшли гуляти, у небі летів ключ блакитних журавлів. А Дмитрик каже, що вони сірі. Хіба журавлі сірі?

Вихователька уважно й лагідно подивилася в Дмитрикові очі:

– Для тебе, Зою, блакитні. А для Дмитрика – сірі... Та не впадай у відчай, Дмитрику. І твої летітимуть блакитні.

У цьому й наступному творах проблема етичного світобачення дитини вдало розв'язується письменником через багатство кольоросприйняття.

Як Бджола стала золота

Летіла Бджола й побачила гарбузову квітку. А гарбузова квітка велика-велика. Залізла Бджола всередину та набирає солодкого соку. Набрала, вже пора й летіти. Та захотілося Бджолі роздивитися квітку. Довго мандрувала вона між пелюстками. Насипалось жовтого пилку на її крильця – й стала Бджола золота-золота. Летить Бджола до вулика, а сторож її не пускає.

– Ти чужа, – каже сторож, – он яка ти жовта.

– А глянь, скільки меду я несу, – каже Бджола.

– Тепер я впізнав тебе, – зрадів сторож, – ти наша. Ти золота.

Зелене та рум'яне яблучко

У саду виросла маленька яблунька. Зацвіли на ній дві квітки: одна на верхку, друга – на нижній гілці, майже над землею. Зав'язалися два яблучка: одне – вгорі, друге – внизу. Обидва маленькі, зелененькі, покриті м'якеньким пушком. Пробіг маленький хлопчик, глянув на них та й каже:

– Які ви кислі. – І скривився.

Улітку були спекотні дні. Нижньому яблучкові в затінку прохолодно, а горішньому – жарко. Радіє нижнє яблучко та й каже горішньому:

– От добре, що я внизу. Не пече мені сонечко. Як тільки ти ото біля самого сонця живеш?

Мовчить горішнє яблучко.

Закінчилось літо. Якось ранесенько подивилося нижнє яблучко вгору й бачить: горішнє яблучко золоте, рум'яне. А на себе глянуло – зелене, з м'якеньким пушком, майже таке саме, як весною.

Дивується нижнє яблучко та й каже горішньому:

– Чому ти таке рум'яне? А я чому таке зелене?

– Я цілий день було на сонечку. Не боялося його проміння. А ти ховалося в холодку.

На особливу увагу заслуговують віршовані твори – вони дуже близькі дітям своїм ритмом, веселою римою та мелодійністю, пісенністю. Кращі зразки поезії для дітей вражають яскравим утіленням у собі природного ритму й темпу дитячих рухів, образного мислення, душевних потягів.

Для дитини вкрай значимими є теплота реального образу, поетичний елемент у ньому. Таких рис, особливо потребують зображення природи взагалі, й, зокрема, представників рослинного світу.

Ромашка

На стрункій високій ніжці,

Біля річки, на лужку,

У косинці-білосніжці

Стрів я квітоньку таку.

*Ясним оком жовтуватим
Посміхалася мені...
Я хотів її зірвати,
А бджола сказала: – Ні!*

М. Познанська

Працюючи з дітьми ще на етапі дошкілля, дорослі мають удумливо добирати найкращі поетичні зразки, дбати про розширення з віком поетичних уподобань малюків. Діапазон величезний: від коротких народних потішок до довгих віршованих казок, творів літературної класики та сучасних дитячих поезій. Вони допомагають наблизити образ певного звіра до дитячих уявлень, “олюднити” його, зробити привабливим.

Журився їжачок

*Ой журився їжачок,
Що багато колючок
На його свитині.
Не було б тих колючок –
Він катав би діточок
День і ніч на спині!*

П. Ребро

Восьминіг

*Дуже радий восьминіг,
Що у нього вісім ніг.
Він у штиль і у негоду
Легко горне ними воду.
А була б лиш пара ніг,
Вмить стомився б восьминіг.*

С. Шаповалов

Образи рослинного й тваринного світу широко представлені жанром авторської загадки, що слугує одночасно засобом пізнання довкілля та стимулювання дитячої думки.

Півнева учениця

*Яка у наших лісі є
Відстала учениця!
Вона усе життя своє
Співати в півня вчиться.
Вчить його пісеньку вона
Від рання і допізна.
Але чомусь і досі зна
Лиш половину пісні! (Зозуля).*

П. Ребро

Акровірш

Блакитні квітки, як джерельця,
А кожна по п'ять пелюсток.
Розлогі хрещаті стебельця
Відразу з кількох гілочок.
І взимку він теж зеленіє,
Народ його любить завжди.
От хто ж відгадати воліє,
Ключ загадки скраю знайди!

І. Величко

Отже, використання художнього слова в практиці роботи з дошкільниками слугує ефективним засобом розвитку мислення, що забезпечує успішне виконання ними навчальної та пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. : А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук ; авт. кол. : А.М. Богуш, Г.В. Беленька, О.Л. Богініч [та ін.]. Київ : Вид-во МОН, 2012. 26 с.
2. Білан О. Українське дошкілля : програма розвитку дитини дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 255 с.
3. Гурковська Т.Л. Дитина до трьох: психологічний портрет з рекомендаціями // Дошкільне виховання. 2007. № 12. С. 11-15.
4. Закон України “Про дошкільну освіту”. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 02.03.2018).
5. Кононко О. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини // Дошкільне виховання. 1999. № 5. С. 3-6.
6. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкілля : у 3 ч. Київ : Вища школа, 2006. Ч. 1. 302 с.
7. Положення про дошкільний навчальний заклад // Дошкільне виховання. 2003. № 5. С. 3-6.
8. Примірний Статут дошкільного навчального закладу // Дошкільне виховання. 2003. № 7. С. 22-27

In classical and modern linguodidactic science, the level of speech is considered to be one of the main indicators of mental development of a child, but in the modern methodology the peculiarities of awareness of linguistic reality by preschoolers, in particular the potential possibilities of their speech development at each age stage, is insufficiently studied. The study of this problem is undoubtedly important both for the general linguistic development of preschool children and for their preparation for systematic schooling. An important starting point for the process of forming grammatically correct speech of preschool children is the assertion that the language experience encompasses, firstly, the practical skills in the native language, and secondly, the “empirical generalization of observations of the language received by its native speaker, regardless of special knowledge of the language”, which corresponds to the phenomenon of “sense of speech”. A child of preschool age acquires the correct sound in an inextricable connection with his mental development, in unity with the development of subject-practical activity, thinking, communication. Formation of the grammatical component of the linguistic sense is a spontaneous process, the driving forces of which are the internal contradiction in the relationship between the child and the environment. The leading role in learning the language of the child is the discrepancy between the goals and the means of communication available, between the desired and achieved, between the form and content of the statement. The main condition for the emergence and solution of these contradictions is the communication of the child with the adult, in the process of which he induces and encourages the correct sound. The ultimate goal of assimilation of the native language is the perfect knowledge of speech means, which presupposes grammatical correctness as a sign of a high culture of speech and requires awareness of the meanings of words, their literary forms, as well as the ability to use them appropriately and precisely depending on the context of the speech situation, with an orientation towards the listener, the participant of communication. In the process of mastering the skills of coherent speech by the children of preschool age an important role given to their practical mastering of grammar and the ability to operate with words belonging to a certain lexical-grammar category in accordance with the tasks of communication.

Key words: speech development of preschool children, psychological and pedagogical support of artistic activity of children of preschool age, common content activity, verbal creativity of preschool children.